

Ordkonst – alla har fantasi

Är man någonsin för gammal för att fantisera, för att leka med ord, för att gå in i en roll och se på världen med spännande fantasiglasögon på näsan? Nej, det är man inte. Fantasin gör det snarare lättare för oss människor att i dagens stressiga värld ta en paus, hämta andan och analysera omvärlden. Det är också något som vi lärare borde ha i minnet då vi undervisar våra tonåringar och unga vuxna; man är aldrig för gammal för ordkonst och fantasi.

Ordkonsten tävlar med genrer som musik och teaterkonst, men den har inte samma status och under min tid som ordkonstledare valde barnen mellan ordkonstgruppen och skolans kör. Tyvärr var det kören som kändes mer lockande. Så varför ska man använda sig av ordkonst inom undervisningen i modersmål och litteratur på högstadiet och gymnasiet? Är det inte en konstform för de yngre barnen? Nej, jag tänker inte så. Allt handlar om anpassning och lärarens egen fantasi. Om att spränga gränser och arbeta ”utanför lådan”. En övning som är gjord för en sjuåring som knappt kan läsa kan med fantasins hjälp och kreativa verktyg göras om till en utmanande uppgift inför studentskrivningarna.

Ordkonst är ett sätt att väcka intresse hos dem som känner att modersmålsundervisningen känns svår, besvärlig, full med romaner som ska läsas och verb som ska böjas. Ordkonsten kan hjälpa dem som känner att bokstäverna blandas ihop och utmana dem som läst redan som små. Ordkonsten är till för alla, oavsett kunskap eller ålder.

När jag var liten hade vi diktamen i skolan. Vi skulle öva in ord, lära oss rättstavning, skriva ner och sedan glömma. Blev man underkänd fick man göra om. Svettig och nervös och med skamsen blick satt vi där och repeterade ”sch” och ”vilket ord var det nu som stavades med två m?”. I högstadiet och gymnasiet var den röda pennan som glöd på uppsatsen man kämpat sig igenom. Ett långt rött streck, ett lite kortare under ordet, en förklaring i kanten.

Jag menar inte att man inom modersmålsundervisningen ska slopa rättelse och vitsord. Det behövs också, eleverna ska ha möjlighet att få insikt i sina utmaningar och uppmuntras att prestera. Men de ska även få beröm för sina styrkor. Någon kanske stavar

ordet fel, men stoffet är strålande och eleven har verkligen satt sig in i protagonistens värld och på ett ypperligt sätt klarat av att fantisera ihop ett dagboksinslägg eller skrivit om innehållet i huvudpersonens väska. För det är det ordkonst är – att på ett nytt och fantasifullt sätt ta sig an texter, skriftspråk och omvärld, utan att fokusera på rättstavning och meningsföljd. Jag tror på den röda pennan som ibland förvandlas till en grön.

Inom ordkonsten spelar dramalekar en viktig roll. Att gå i roll, utmana sig själv genom att sätta sig in i någon annans värld, improvisera och överraskas av orden som växer i ens mun. Som ung och osäker högstadieelev trodde jag aldrig att jag skulle våga ställa mig på en scen. Tanken var skrämmande. Så tog jag steget och växte som människa. Att få leva mig in i en annan persons värld gjorde att jag blev säker i min egen roll som människa. Jag säger inte att drama och improvisation passar alla, för liksom vi lärare är även alla elever olika. Men jag tror på dramakonventioner inom modersmålsundervisningen, just för att det är en fri konstform. Det finns inte rätt och fel och ibland är det skönt att pusta ut, lämna sin egen karaktär och klä sig i någon annans personlighet och vi är aldrig för gamla för att leka, även om leken ibland känns utmanande och utanför vår egen bekvämlighetszon.

För att ordkonst ska fungera inom undervisning i högstadiet och gymnasiet krävs det att vi lärare tror på metoden. Går vi in i en klass med en positiv inställning till idéerna vi trollat fram slukas eleverna förhoppningsvis med. Jag säger inte att det är lätt, men värt ett försök. Till hjälp kan vi ta boken ”Ordkonst – alla har fantasi” (2010), be en erfaren ordkonstledare hålla en lektion i ens grupp eller varför inte höra sig för om en ordkonstgrupp för äldre elever skulle kunna ordnas i skolan. (För mer tips, gå in på <http://www.ordkonst.fi/start/>.)

När idéerna sinar, föreläsningarna blir slarvigt gjorda och eleverna sitter i sin egen drömvärld; då ska vi öppna ögonen för ordkonst och fantasi, vända på kakan och låta högstadie- och gymnasieeleverna få leka och fantisera en stund. Och även om tiden är knapp och läroplanen ska följas kan ordkonst bakas in i vilken kurs som helst. Språkhistoria, finlandssvenska författare och grammatik, allt kan gås igenom på ett kreativt och fantasifullt sätt. Detta är konst- och undervisningsformen där alla får vara sig

själv, med fel och brister, men icke att förglömma: styrkor och fantastiska iakttagelser.
För det är endast fantasin som sätter gränser och – alla har fantasi!

Petra Erickson

Vad är ordkonst?

- *Ordkonst är fantasi, lek med ord, improvisation och charader.*
- *Ordkonst är att leka med språk och bokstäver, att skriva rim och ramsor.*
- *Ordkonst är till för barn, unga och vuxna.*

För mer information:

- *<http://www.ordkonst.fi/start/>*
- *Syd kustens landskapsförbund: Ordkonst – alla har fantasi (2010)*

Tips:

- *Eleverna kan gå i roll då temat är en viss roman, författare eller tidsperiod.*
- *Skriv en fortsättning på en text ni arbetat med i form av en Facebooksida eller ett instagramflöde.*
- *Grammatik: eleverna är ordklasser som söker efter andra ordklasser för att kunna bilda satser.*
- *Sätt in en skrivstafett eller pausgymnastik under någon lektion. Det är ett bra sätt för eleverna att vila hjärnan och ta i med nya krafter.*